

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. VI. Satis sit scrupulis, & dubitationibus, cap. 2. relatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

esse per metaphoram, seu alegoriam. Hæc autem ad sui veritatem nulla indiget restrictione mentali.

61. Ad quartam obiectionem, ex eo, quod Judith multa dixerit Holopherne, quæ videntur mendacia, dicendum est, nulla opus esse restrictione mentali ad salvandam veritatem eorum, quæ locuta est Judith coram Holopherne. Nam quod dixit, Israëlitas ob sua peccata tradendos esse in perditionem, id absolute dicitur de peccatoribus in peccato persistentibus. Quod autem dixit, missam se esse à Deo, ut hæc illi enunciaret, dubitati non potest, cum certum sit, eam Judithæ missionem speciali Dei providentia factam fuisse ad dicendum, & operandum ea, quæ dixit, & operata est; licet ea non dixerit in eo sensu, quem intelligebat Holopherne, sed in alio longe diverso. Quod vero dixit, Holophernem ingressurum esse per mediam Hierusalem, &c. verificatum est in Holopherne iam mortuo; ad quod verificandum nulla opus fuit restrictione mentali.

62. Ad quintam obiectionem ex verbis obstetricum Ægyptiarum respondetur primo, quamvis obstetrices id mendacium officiosum dixerint, nullam inde oriri difficultatem. Nam vere componuntur hæc duo, & quod id mendacium dixerint, & quod Deus præmio affecerit rectam earum operationem servandi masculos; nam cum aliqua operatione bona admiscetur aliqua culpa venialis, remunerat Deus operationem bonam, quamvis culpam detestetur, & debito supplicio prosequatur.

63. Respondetur secundo, optime posse obstetrices vindicari à mendacio absque vlla restrictione mentali. Nam maxime credibile est, quod vbi femina Israëliticæ audie-

runt decretum Pharaonis de occidendi masculis Hæbræis ab obstetricibus, ipsæ feminae Israëliticæ didicerint obstetricandi artem, ut prædicti masculi servarentur, quare dum id dixerunt obstetrices, nullo vitio mendacii infectæ sunt; neque vlla restrictione mentali indiguerunt.

CAPVT VI.

Satis fit scrupulis, & dubitationibus, cap. 2. relatis.

SYMMARIVM.

Quomodo confessarius respondebit, interrogatus de peccato in confessione audito? num. 65. & seqq.

Item ille, qui interrogatur delicto secreto. num. 67.

Quid respondebit adultera, à qua vir postulat iuramentum super adulterio. num. 68. & 69.

Quid respondebit Secretarius Inquisitionis interrogatus de causa arcana? num. 70.

Quid famulus, iussus negare existentiam Domini in sua domo? n. 71.

Quomodo verificetur id, quod dicitur de homine luctuoso, eum esse in agro? num. 72.

Quo pacto non mentiatur, qui petenti mutuum, dicit se non habere? n. 73.

Quomodo respondebit sine mendacio, qui cogitur laudare rem non bonam? num. 74.

Quid respondebit interrogatus de transitu hominis, cui imminet mors ab inimicis? num. 75.

Quomodo intelligantur sine mendacio quadam verba, quæ dicuntur vrbauitatis gratia. num. 76.

64. **C**Um cap. 4. proposuerimus quatuor modos vtendi amphibologijs, licitos illos quidem,

& minime contentos sub ea damnatione Pontificis; inde desumenda est responsio ad omnes scrupulos, & dubitationes, cap. 2. propositas.

65. Ad primam ex dictis cap. 3. respondetur, si Confessarius interrogetur de peccato alterius, quod per confessionem Sacramentalem novit, potest respondere primo iuxta secundum modum, *Nescio*, sive *Non scio*; usurpando nomen scientiæ in sua propria significatione, quamvis minus vulgari, quatenus significat scientiam evidentem deductam ex præmissis evidentibus; cum verum sit confessarium non scire id peccatum ex præmissis evidentibus, sed solum ex fide humana. Secundo potest respondere *Non scio*, iuxta Cardinalem de Lugo, quatenus hæc verba

Lugo.

significant scientiam utilem ad respondendum. Et ita tunc idem erit dicere *Non scio*, atque *scientia utili ad respondendum*. Tertio iuxta S. Augustinum, iuxta quem secundum consuetudinem humanam *Nescire quisque dicitur, quod occultat*, scilicet quando vrget iusta causa occultandi. Quarto, iuxta S. Thomam supra cit, quatenus confessarius respondet ad mentem interrogantis, quod ipse non scit illud peccatum, *ut homo est*.

S. Aug.

S. Thom.

66. Si vero sceleratus quis interroget confessarium, an audierit in confessione Sacramentali tale peccatum, non respondebit ille mendaciter, si dicat: *Non audiui*. Nam iuxta Ioannem de Lugo, ea propositio idem significat, ac ista, *Non audiui per notitiam utilem ad respondendum*. Secundo iuxta S. Augustinum, iuxta quem, *Non audiui*, idem est, ac non audiui itaquam rem manifestabilem. Tertio iuxta S. Thomam, iuxta quem *Non audiui*, idem est, ac *Non audiui ut homo*. Quarto iuxta Suarezium, dicens, *Non audiui*, respon-

dens ad intentionem debitam interrogantis. Quæ omnia patent ex cap. 4.

67. Ad secundum de eo, qui novit occultissime adulterium infame nobilis feminae, quod iure naturali tenetur occultare, respondeo, illum posse respondere per verbum *Non scio*, eisdem modis, ac confessarius, excepto quarto; in quibus nullum est mendacium, nec restrictio mentalis. Item per circumlocutionem, ut dixi cap. 4. in modo 6.

68. Ad tertiam de femina adultera, quam maritus interrogat de adulterio, occisurus si fateatur, respondeo, posse illam respondere sine mendacio, & sine restrictione mentali, primo per verbum æquivocum, scilicet *Non violavi fidem*: Fides enim significat tria, & credulitatem, & fiduciam, & Fidem coniugalem: si ergo loquitur in prima, aut secunda significatione, non vitur mendacio, neque restrictione mentali. Secunda, si dicat *Non vulneravi honorem tuum*: nam vulnerare est ictus materialis, qui propriè loquendo non cadit in honorem. Tertio si confessus est Sacramentaliter delictum suum, recepitque absolutionem, potest dicere, se esse ab ea culpa immunem, aut non esse ream; si id dicat absque iuramento. Vide quæ dixi cap. 4. fine.

69. Quarto, in tam vrgei vitæ periculo videtur loqui posse per metaphoram in illa significatione, quæ communis est in Sacra Scriptura, in qua adulterium frequenter usurpatur pro idololatria. Ut constat Hieremiæ cap. 13. vers. 27. & Osee fere per totum cap. 2. & Ezechielis cap. 23 vers. 37. ibi. *Quia adulterata sunt, & sanguis in manibus eorum, & cum idolis suis fornicata sunt*. Et ibid. vers. 45. & 49. Item Iudicium cap. 2. vers. 17. ibi. *Fornicata cum Dijs alienis, & adorantes*

rantes eos. Et cap. 8. vers. 33. *Aversus sunt filij Israël, & fornicati sunt cum Baalim.* Et Deuteronomij 1. cap. 5. vers. 25. *Et fornicati sunt post Deos populorum terræ.* Et Psal. 105. vers. 39. *Fornicati sunt in ad inventionibus suis.* Circa quem locum videatur Lorinus tom. 3. in Psal. Et quidem tempus tererem, si omnia loca Sacræ Scripturæ, quæ hunc loquendi modum tenent, recitarem. Non ergo mentitur ea fæmina, quæ negat adulterium in sensu, in quo eo verbo vitur sæpissime Sacra Scriptura.

Lorinus.

70. Ad quartam de Secretario Inquisitionis, qui obstrictus de iuramento secreti servandi, adhuc tamen interrogatur ab amico de causa arcana cuiusdam Rei, respondeo, illum posse uti omnibus modis, quibus iuxta supra dicta uti potest confessarius. Et sicut Confessarius, iuxta S. Thomam, cum dicit *Nescio*, intelligitur, quod nescit *ut homo est*; ita Secretarius potest dicere, *Nescio*, & intelligitur, quod nescit, *ut privatus homo est*: aliud enim scit, qua Secretarius, & aliud qua privatus homo. Et ad hoc nulla restrictio mentalis requiritur: nam id quod subintelligitur, non est ex restrictione mentis, sed ex ipso officio Secretarij, quod exercet. Item potest respondere per circumlocutionem, ut dixi cap. 4. in modo 6.

71. Ad quintam de famulo, qui iubetur negare existentiam domini in sua domo, respondeo, eum uti posse (si loquatur latine) eâ amphibologia, quam ponit glossa in cap. *Ne quis.* 22. quæst. 2. *Non est domi*, id est, *Non comedit domi*. Vide cap. 4. Secundo, ut ibidem dixi, potest figere pedem in vno lapide, & sic sine mendacio, & sine restrictione mentali respondebit, *Non est hic*. Id est, in isto lapide. Tertio potest

dicere sine mendacio, & sine restrictione; *Egressus est domo*, sic enim non designat tempus; est enim verum, quod sæpe egressus fuerit, neque teneatur responderem ad mentem interrogantis; nisi forte esset Iudex iuridice interrogans; vel deesset causa iusta occultandi.

72. Ad sextam de viro nobili, qui ad demonstrationem luctus non vult admittere visitationes amicorū, & iubet affirmari se esse in agro; respondeo, illum non mentiri, quia illa verba apud omnes ex communi consuetudine in Hispali, & in alijs vrbibus Boeticæ, & Castellæ significant, hominem esse remotum à consortio propter luctum: & ita omnes intelligunt eam phrasim, & modum loquendi iam receptum.

73. Ad septimam, de eo, qui dicit, se non habere pecunias, cum ab ipso postulantur mutuo; respondeo excusari posse à mendacio absque restrictione mentali, primo, respondendo ad mentem postulantis: iste enim non postulat eas, quæ alteri sunt necessariæ; unde solum postulat, ultra necessarias. Unde si ille, à quo postulantur, indiget illis, cum veritate dicit, *Non habeo*, quia ultra sibi necessarias, non habet. Secundo. Iam omnes intelligunt, hanc vocem *Non habeo* in talibus circumstantijs significare, se non habere ad mutuandum; idque sine vlla restrictione mentis: quia hæc est communis intelligentia. Tertio per circumlocutionem, qualem posui cap. 4. in modo 6.

74. Ad octavam de fæmina obligata ad laudandam potionem sibi propinatam, illam quidem insipidam; respondeo multis modis posse responderi absque mendacio, & absque restrictione mentis. Primo. Quia de quolibet ente creato cum veritate dicitur, quod sit bonum; omnia

omnia enim pollent bonitate transcendentali. Secundo dici potest bona, quatenus bona est ad virtutem mortificationis exercendam. Ad quod non requiritur restrictio mentalis, sed sola significatio eius vocis bona, quæ universalis est, & extenditur ad quodlibet genus bonitatis.

75. Ad nonam, de eo, qui interrogatur circa transitum hominis, quem sicarii quærent occiduri; respondeo iuxta dicta cap. 4. illum respondere posse, eo modo quo S. Franciscus respondit, cum de transitu latronum interrogatus est. Item posse respondere per circumlocutionem positam cap. 4. in 6. modo, scilicet, *Gauderem scire, ut tibi satisfacerem.* In quo nihil affirmat, vel negat.

76. Ad decimam, de ijs, quæ communiter solent dicere homines, scilicet *Osculor manus tuas, &c.* quæ si in rigore sumantur, videntur esse mendacia: quæ tamen re vera non sunt talia; quia omnes intelligunt, ea dici per metaphoram, vel hyperbolem: & eorum intelligentia recepta est apud omnes.

CAPVT VII.

De Reo interrogato à Iudice.

SVMMARIVM.

Quid respondere debeat interrogatus à Iudice, interrogante circa solutionem Gabellæ evidentè iniustæ? num. 77.

An reus criminis capitalis, interrogatus à Iudice de delicto semiplene probato, teneatur manifestare illud? num. 78.

Et Authores partis affirmativa. Ibidem.

Fundamentum eius opinionis, ex eo

quod iudici legitime interroganti reus tenetur obedire. num. 79. & 80.

Opposita sententia, & eius Authores. num. 81.

Fundamentum eius sententia, ex eo quod leges humana non obligant eam periculo vitæ. num. 82.

Esse aliquas leges, quæ non obligant ad culpam, sed ad penam. Et quomodo hinc satisfiat fundamento partis oppositæ. num. 83.

Quomodo sint correlativa ius precipiendi, & debitum parendi. v. 84.

Facilis responsio ad obiectionem Conventi. num. 85.

Quid respondere debeat reus iuridice interrogatus de delicto capitali? num. 86.

Et quid quando Iudex non interrogat iuridice? num. 87.

77. **A**D vndecimam de eo, qui ne solvat gabellam evidentè iniustam, interrogatur à iudice ut sub iuramento dicat, quantum mercis apud se retineat, negatque partem mercis, respondeo multis modis posse excusari à periurio; supposito quod in ijs circumstantijs non interrogatur legitime. Primo, si respondeat V.g. *Viginti amphoras olei, non mentitur, quia dum dicit viginti amphoras, olei non negat reliquas, & verum est, quod habet illas viginti.* Secundo, potest negare se habere plures quam viginti. In quo verum dicet ad mentem iudicis interrogantis, nam iudex solum interrogat de illis, ex quibus debet gabellam solvere. Et cum non debeat solvere eam gabellam iniustam, verum est ad mentem interrogantis, quod non habeat eas, ex quibus debeat solvere gabellam. Vide quæ dixi cap. 4. in 4. modo amphibologiz.

78. Ad duodecimam dubitationem respondeo, ibi admisceri aliam